

ՊԱՏԿԵՐ

ՀԱՆԴԵՍ ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 8

1 Օգոստոս 1895

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱՐԱՆ.

ՃԻՎԼԷԼԵԿԵԱՆ

Պատշաճ Այլ շատուկի թիւ 20

1895

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

- 1 վարդապետութիւն ժ. Բ. Առաքելոց — Ս. Վ. Ն.
2. Կրօնական — Ս. Վ. Ն.
3. — Կրկնաբան նմանաձայնութիւնք ճին հայերնի մեջ.
Յ. Վ. Մէլիքեան
4. Մանր գիտելիք —
5. Մընորոտաբանական —

Պ Ա Տ Կ Ե Ր

Հ Ա Ն Դ Է Ս Կ Ի Ս Ա Մ Ս Ե Ա Յ

Վեցերորդ Տարի

թիւ 8

1 Օգոստոս 1895

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԺԲ- ԱՌԱՔԵԼՈՑ

ԿԱՄ

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՏԵԱՌՆ

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՎՔ Դ ԶԵԹԱՆՈՍՍ

Շարունակութիւն (*)

Առելի համառօտ ձեւ մը գործածած է Ս. Կղեմէս Հռոմայեցի առ Կորնթացիս առաջին թղթոյն ԽԴ 6. Ծ 7. ԾԸ 2. զլսոց մէջ. իսկ ԿԱ. 3 եւ ԿԲ զլսոց վերջն՝ ընդերկար փառաբանութիւն ունի. ՚ի մեռն Յիսուսի Քրիստոսի խօսքով իսկ Ս. Պողոթարպոսի վերայիշեալ թղթոյն մէջ առելի ընդարձակ ձեւ մը կայ. երբ Ս. վկայն խարոյկին վրայէն առ Հայր զառնալով կ'աղօթէ. վասն այսր ամենայնի (բարերարութեանց) գովեմ՝ բարեբանեմ եւ փառաւորեմ զքեզ ՚ի մեռն յաւիտեանականի եւ երկնաւոր քահանայապետի Յիսուսի Քրիստոսի, որդւոյ բո սիրելւոյ, որով քեզ ընդ նմա եւ հոգւոյդ սրբոյ փառք, այժմ եւ ՚ի հանդերձեալ յաւիտեանս. ամեն. վկայաբ. Ս. Պողիկարպոսի. ԺԴ, 3: Ուստի երբ Երրորդութեան երեք կամ

(*) Տե՛ս Պատկեր Զ. Տաբէ Դէ՛ 7:

երկու անձինքն փառաբանութեան մէջ մտնեն, առ Հայր Կ'առաքին փառք 'ի ձեռն Յիսուսի. ինչպէս Վարդապետարանիս մէջ կը տեսնեմք, այս ձեռ ըստ մեր կարծեաց ամենահինն է:

Սակայն ուրիշ ձեռ մ'ալ ունիմք առ Հայր փառաբանութեան առաքելու 'ի Քրիստոս կամ 'ի Յիսուս Քրիստոս, զոր մեր յիշատակողին մէջ չեմք գտներ: Պրիսկիլայ դամբարանին ամենէն հին մասին մէջ վերջերս գտնուած արձանագիրն կը յիշեմք աստ, որ է.

ՀԱՅՐ ԱՄԵՆԱԿԱՆ ՈՐ ԱՐԱՐԵՐ ԵՒ ԸՆԿԱՆԱՐ.

ԶԻՐԻՆԷ, ԶԶՈՂԷ, ԵՒ ԶՄԱՐԿԵԼԼՈՍ

ՔԵԶ ՓԱՌՔ 'Ի ՔՍ.

Քրիստոնէական արձանագրութեան յատուկ է այս ձեռ. ՔՐԻՍՏՈՍ բառն համառոտակի է. որուն ուրիշ օրինակներ ալ ունիմք, մանաւանդ մին՝ որ Առաքելոյն առ Հռոմ. Զ. 11 համարն՝ կենդանիս Աստուծոյ 'ի Քրիստոս Յիսուս 'ի Տէր մեր, կը համառոտէ

'ի ՅՍ ՔՍ.

Վերին կճեայ արձանագիրն՝ մեծին Կոստանդիանու խաղաղութենէն աւելի առաջ կը կարծուի: Որով ունիմք՝ Փառք Հօր 'ի Քրիստոս, սակայն այս ձեռ՝ փառք Հօր 'ի ձեռն Քրիստոսի կամ Քրիստոսի. ձեռն հին չէ. թէպէտ եւ ոչ իսկ շատ կրտսեր, վասն զի 'ի նախորդն գործիականի իմաստ ունի, ինչպէս եւ Պաւլոս առ Հռոմ. Ե. 9. Կ'ըսէ, Որչափ ես առաւել յարգարանայս մերում այժմիկ արեամբն (յարբին) նորա. . . Նոյնպէս Անդ. Զ. 11. Եւ կենդանիս Աստուծոյ 'ի Քրիստոս Յիսուս 'ի տէր մեր. (Քրիստոսի. Յիսուսի. տէրամբ մերով): Նոյնպէս Ա. Կոր. ԺԵ. 22. Նոյնպէս եւ Քրիստոսի ամենեքեան կենդանացին. (ի Քրիստոս):

Առաքելոյն գործածած փառաբանութեանց մէջէն մին եւեթ յիշատակեմք աստ, վերստացեալ կրկէն ձեռերով. — Այլ այնմ որ կարօղն է առաւել քան զամենայն ինչ առնել յաճախութեամբ քան զոր խնդրեմքն եւ իմանամք. եւ զօրութեամբ որ յաջողեալն է 'ի մեզ. Եւ ապա կը կցէ. Նմա փառք յեկեղեցւոջ, եւ 'ի Քրիստոս Յիսուս յամենայն ազգս յաւիտեանից յաւիտեանս. ամեն: Եփես. Գ. 20, 21.

Ահա սոյն փառաբանութեանց պատճառն. նորածին Եկեղեցւոյ մէջ սքանչելիք անպակաս էին, որով Աստուծոյ անունն

անդադար կը փառաւորուէր: Գործոց Դ. 30, կը տեսնեմք որ ժողովեալ Առաքեալք եւ Աշակերտք կ'աղօթեն առ Հայր՝ ձգել զձեռն քո 'ի բժշկութիւն, եւ նշանս եւ արուեստս լինել անուամբ սրբոյ որդեայ քո Յիսուսի: Որով նոր կաակաց եւ Վարդապետարանիս մէջ յեղեղուած փառաբանական խօսքերու նպատակն կը հասկացուի. փառք, — զօրութիւն, — արքայութիւն, եւ այլն բառեր, որոց կրկին առաջինքն աւելի յաճախակի եւ 'ի Վարդապետարանէն 'ի կիր արկեալ են: Փառքն, զօրութիւնն, արքայութիւնն, մեծութիւնն, եւայլն, աստուածութեան գործոց արժանաւորք են, այսինքն են հրաշք. Հայր փառաբանի յորդի, զի նոյն էութիւնն է. եւ Որդի յեկեղեցի՝ զի նոյն մարմինն է: Այսպէս կրտսեր ձեւքն փառք Հօր Որդեայ կամ 'ի ձեռն Որդեայ, եւ փառք Հօր յՈրդի, պարունակուած են հնազոյն ձեւին մէջ, որ է՝ Փառք Հօր Քրիստոսի եւ Փառք Հօր 'ի Քրիստոս: Ներկայ ձեւն՝ Փառք Հօր եւ Որդեայ . . . Արիստի ժամանակէն շատ հինն է, Մատթէի մկրտութեան ձեւին վրայ հիմնուած, որ Արիստի մոլորութեան դէմ սովորական ձեւ դարձաւ Եկեղեցւոյ մէջ:

Գոհութեան եւ Տէրունական աղօթից վերջն փառաբանութեամբ կ'աւարտի, վերջինն՝ ինչպէս ժեզլիսոյն ծանօթութեան մէջ ըսինք՝ նոյն խոկ Կիւրակէից ժողովոյն մէջ կ'ըսուէր 'ի Հաւատացելոց, Ուստի կ'երեւի թէ Կիւրակէից ժողովէն ծագումն առած է փառաբանութեան ձեւն: Իսկ Պրիսկիլիայ Դամբարանին արձանագրութեան համար՝ զոր յիշեցինք, սեւ Civiltà Cattolica, 17 մայիս 1890 էջ 473, Bull. di Arch, Crist էջ 31. 1888.

Է

Հաւատացելոց հաղորդութենէ առաջ Վարդապետարանին տուած հրամանն:

Անմիջապէս վերին երեք Գոհութեան աղօթքներէն վերջ՝ եւ նախ քան զհաղորդութիւն հաւատացելոց՝ Վարդապետարանն յատուկ խօսքով հրաման կուտայ զՈյ մկրտեալս չմասնակցել Գոհութեան, այսպէս.

Մի՛ որ կերիցէ եւ մի՛ որ արբցէ

ի գոնութենէս մերմէ,
բայց մկրտեալքն յանուն Տէառն:
Զի յաղագս այսորիկ իսկ ասաց Տէրն՝
Մի տայք զսրբութիւն շանց:

Ուստի կը հրամայէ Վարդապետարանս, Բաց ՚ի յանուն
Տէառն մկրտելոց եւ ոչ ոք չհաղորդի Ս. Գոհութեան. վասն զի
առ այս ըսած է Տէրն՝ Մի՛ տայք զսրբութիւն շանց, Մինչ զեռ
Ս. Յուսիմոս վկայ իր առաջին Ջատագոյնականին մէջ Գոհու-
թեան բառին ինչ լինելն բացատրած չէր, Վարդապետարանն կը
քարոզէ՝ Հաւատացելոց սեպհական սեղանն եւ կոչունքն լինելու
Ապա կը յարէ Ս. Վկայն, (Անդ. Կե). «Եւ որոց ոչ հաւատան
յոր ուսանն լինել ճշմարիտ, չե օրէն հաղորդ լինել սեղանոյն.
այլ որք սրբուած են աւագանաւն ՚ի քառութիւն՝ մեղաց, եւ
ըստ հրամանի փրկչին Յիսուսի կեալ խոստանան եւ առնուն
յանձնս Վարդապետարանն այդ ամենն կը քարոզէ. առաջին
վեց գլուխներն բարեպաշտօն կենաց կատարելութեան ճանա-
պարհն ցոյց կուտան. Դ. 1, 2, 15.—Զ. 1.—Է. 2, 5, 6.—Ժ.
13, թէպէտ Երախայի հաստատութեան վրայ կը խօսին, սակայն
բնաւ այդ բառն զործածուած չէ: Դ. Գլխոյն 16ն (համեմատ. 1,
2. համարքն) կը հրամայէ Երախայից՝ յաճախել ՚ի Ժողովս, խոս-
տովանել զմեզս, չար խղճիւ չմօտել աղօթից. յորում թուի՝ թէ
Հաւատացելոց հաւաքուելով ՚ի Ժողով՝ աղօթելն կը հասկանայ:
Որով՝ որչափ որ բացարձակ կերպով կը հրամայուի Երախայից
չհաղորդել բնաւ Ս. Գոհութեան, սակայն Տէրունի աւուրց ա-
ղօթից մասնակցելու արգելք չկայ: Հսկման օրերուն աղօթից
ներկայ լինելն Երախայից՝ Վարդապետարանէս կը հաւատաւորի,
ինչպէս քիչ վերջը (Ժ գլ.) պիտի տեսնենք: Տերտուղիանու մի
հատուածէն յայտնի է՝ որ իր ժամանակ Հաւատացելոց հասա-
րակաց աղօթքէն կը մերժուէին Երախայք. տես De Praescript.
XLI. Civiltà Cattolica, 19 մարտ, 1887, էջ, 226. յորում հեր-
ձուածելոց սովորութիւնն պախարակելով կ'ըսէ. Ո՞վ որ Երա-
խայ, ո՞վ որ հաւատացեալ. չիք խտր. զի միասին ժողովին,
միասին լսեն, միասին յաղօթս կան, Եթէ եւ հեքանոսք գային՝
սրբութիւնք շանց . . . արկանեին: Ս. Գոհութեան խորհրդոյն
հաղորդութենէ զուրկ էին բացարձակ անկնունք, այս Եկեղեցւոյ
ծննդեան հետ հաստատուած օրէնք է. իսկ մնացեալքն տակաւ
առ տակաւ ըստ ժամանակաց պահանջից կարգուած են. ինչպէս

Առաքելոց Սահմանաց է գրքէն կը տեսնուի, որ Վարդապետարանին սոյն հատուածոց յարասութիւնն է:

Գալով Մի' տալք զարքութիւն շանց խօսքին, որ Մատթէի է ըստ մէջ կը կարդամք, կ'ըսեմք. Մատթէի Ե—2—է գրւած յարունակած Փրկչին երկայն խօսակցութիւնն՝ ոմանք յայլ եւ այլ ժամանակս խօսուածն՝ յԱւետարանէն 'ի մի խըմբուած կը կարծեն ըլլալ այդ զլսոց մէջ, եւ ոմանք ինչպէս որ է՝ մի եւ նոյն չղթայակալ խօսակցութիւնն, երկրորդ կարծեաց դէմ իբր առարկութիւն կը հանուի ճիշդ մեր խօսքն՝ Մի' տալք զարքութիւն շանց, է զլսոյն վեցերորդ համարն. զոր ոչ առաջին եւ ոչ յաջորդ իմաստից հետ կրնամք կապել. Սակայն մեզ համար հարկ չկայ այսչափ խրթնութեանց մէջ մխրճիլ. վասն զի վճիռ մ'է՛ այդ, զոր որ եւ է ժամանակ՝ որ եւ է պարագայի մէջ կրնար կրկնել Տէրն մեր. Այսչափն միայն յիշելով՝ ուշ զնեմք թէ ինչպէս Վարդապետարանս կը կրկնէ Փրկչին խօսքն. Զի զայսմանէ (կամ վասն այսորիկ) իսկ ասաց Տէր՝ Մի' տալք զարքութիւն շանց, Վասն այսորիկ կամ զայսմանէ՝ ըսել է թէ Տէրն Ս. Գոհութեան վրայ խօսելով ըսած է զայդ. ինչպէս որ Զբաժակէն կամ Վասն բաժակին, Զնշխարէն կամ վասն նշխարին ըսաւ եւ հետեւցուց խօսքն. Ուրեմն աստ Վարդապետարանին մէջինն ոչ թէ Մատթէի Աւետարանէն քաղուած է՝ այլ նոյն իսկ Տեառն առ Առաքեալս շատ մ'այլ բաներու հետ ըսածէն, զորս կը կարդամք Վարդապետարանին մէջ. Փաստ ունիմք մեզ Ս. Յուստինոսի արդէն իսկ յիշատակուած մի հատուածիկն, որոյ օգտաշատութեան համար կրկնեմք աստէն. Երեւեալ Առաքելոց իւրոց եւ Աշակերտաց վարդապետեաց զայսոսիկ, զոր զի տեսչիք՝ եւ ձեզ մատուցանեմ. առ Անտոնինոս բարեպաշտն (Պիոս) կը գրէ զայս Ս. Վկայն. Սյդ վարդապետութիւնք ԿԵ, ԿԶ, ԿԷ տանց մէջ ամփոփուած են. Մկրտութեան եւ մանաւանդ Ս. Գոհութեան վրայ կը խօսի ընդարձակօրէն, եւ անդ նոյնպէս կը յիշէ որք աստուածային խորհրդոյն մերձենալ չափին. Վարդապետարանին խօսքն՝ Զի վասն այսորիկ կամ զայսմանէ իսկ ասաց Տէր, իրաւամբ տայ մեզ վտանձիլ՝ թէ Փրկչին զինի յարութեան խօսած ըլլայ այս մտտամբ, եւ չմկրտեալքն իր Մարմնոյ եւ Արեան հաղորդութենէ հեռի թողած. Սրբութիւն բառն՝ Վարդապետարանին սոյն հատուածին մէջ կը նշանակէ Աստուծոյ նուիրական սպտարագն, ինչպէս ունիմք եւ Ղուկասու Ա. 35. Զի որ ծնանկոյն ե. 'ի քին՝ «*et*» ե. կուսածին մարմին

Փրկչին՝ որ նուիրական Պատարագ պիտի մատուցուէր Սրբութեամբ՝ Սրբոյն Աստուծոյ. Սրբութիւն (1):

Վարդապետարանին կանոնական պատուիրին միւս խօսքն է, Բայց մկրտեալքն յանուն Տեառն. միայն սոքա կրնան Նշխարին եւ Բաժակին հաղորդել. Վարդապետարանին է զլիւոյն մէջ կըրկին անգամ յանուն երից անձանց մկրտութեան ձեւն կտրուալով յայտնի է որ յանուն Տեառն ոչ ոք կրնար մկրտուած ըլլալ. սակայն մատենականս զՄկրտութիւն յանուն Տեառն կոչելէն՝ Քրիստոսի Աստուածութեան փաստ մը կը քաղեմք. Այսպէս Գործոց ԺԹ. 5 կը տեսնեմք՝ զի ոմանք յաշակերտաց յանուն Տեառն Յիսուսի մկրտուած են. ինչպէս Յովհաննէս կը մկրտէր մկրտութիւն ապաշխարութեան ամենայն ժողովրդեան. Էս ասէր, զի որ գալոցն է յետ նորա՝ ՚ի նա հաւատացեցն. աշխնքն է՝ ՚ի Յիսուս Քրիստոս. Անդ. ԺԹ. 4. առ այնոսիկ Պաւղոս այսպէս կը հարցունէ. Յի՞նչ մկրտեցարուք. պատասխան կուտան ՚ի Յովհաննոս. մկրտութիւնն. Անդ. 3. Այս ձեւն նպատակն կը ծանուցանէ, վախճանն. այսպէս յանուն Տեառն մկրտելն եւ մկրտուիլ՝ ՚ի Տէր նուիրիլն կը բացատրէ. այս իմաստիւ կը տեսնեմք՝ յանուն Հօր,—յանուն Տեառն,—՚ի Յիսուս Քրիստոս յոր գալոցն է. Այս պատճառաւ Յովհաննոս աշակերտաց համար յանուն Յովհաննոս մկրտեալ չըսէր, այլ ՚ի Յովհաննոս մկրտութիւն, որ՝ յանուն որոյ գալոցն էր կը մատակարարուէր. Առաքեալն Ա. Կոր. Ա. 13 եւ 15 կը զրէ հաւատացելոց, զի եթէ յանուն իւր մկրտուէին՝ Քրիստոսնայ չէին լինէր, այլ Պաւղոսն, ուստի երբ Վարդապետարանս կը պատուիրէ՝ միայն յանուն Տեառն մկրտելոց մերձենալ ՚ի սեղան Ս. Գոհութեան, ՚ի Յիսուս Քրիստոս զաստուածութիւնն կը քարոզէ. ինչպէս յայտնի է մկրտութեան ձեւէն, Յանուն Հօր եւ Որդոյ, եւ այլն:

Եթէ այլք ախորժեն յանուն Տեառն ձեւն Գործոց Ժ, 48 համարոյն՝ յանուն Յիսուսի Քրիստոսի ձեւոյն հաւատար համարել, նոյն հետեւանայ կը յանգին, քիչ մ'աւելի չըջան ընելով. Վասն զի այս ձեւն իր պարունակած անուան կարողութիւնն եւ.

Տես Մէ՛ք ո՛ր յերեւոյնց . . . Էս ՚ի «բռնելն» «բռն» ՚ի մեր Պատարագամատուցի. Էս մեկնութիւնքն՝ տես Մեծին Խ. Անճեացեաց Եպիսկոպոսի Էս Ս. Ն. Լամբրունեցոյ Պատարագամեկնութեան գրոց մեջ:

զօրութիւնն ցոյց կուտայ, այսինքն է Յիսուսի Փրկչին, որ ըսաւ .
 Յանուն իմ դեռ հանցեմ, եւայլն. Մարկ. Ժ. 2. 17. եւ Պետ-
 րոս 'ի Գործս Գ. 6. զկաղն կը բուժէ Յանուն Յիսուսի 'Քրիստոսի.
 եւ առ Պետրոս եւ Յովհաննէս կը հարցանեն Հրէայք. Որո՞վ գո-
 րութեամբ կամ որո՞վ անուամբ արարէք դուք զայս. Անդ. Գ. 7.
 Այս յիշատակութեանց հետ սրչափ հաշտ են Աւետարանչացնկա-
 տածն 'ի Հրեայս՝ մինչ Տէրն կը վարդապետէր յանուն իւր.
 Զարմանային ընդ վարդապետութիւն նորա, զի ուսուցանէր ըզ-
 նոսա իբրեւ էջանաւոր. եւ ոչ որպէս դպիրքն. Մարկ. Ա. 22.
 Դպիրք յանուն Մովսէսի, Մարգարէք յանուն Աստուծոյ, իսկ
 Յիսուս յիւր անուն կ'ուսուցանէ. առ այս Հրեայք կը զարմա-
 նան, վասն զի՝ հաւասար առնէր զանձն Աստուծոյ. Նոյնպէս
 սքանչելեացն համար կը կարդամք անդէն Ա. 27. Զարմացան
 ամենեքին, մինչեւ հծծէ ընդ միմեանս եւ ասէ. զի՞նչ է այս
 նոր վարդապետութիւն, զի իշխանութեամբ եւ այսոց պղծոց
 սաստե եւ հնազանդին սմա. Առ որ Հրեայք կը հարցունեն. Ըսէ
 մեզ՝ Որո՞վ իշխանութեամբ առնէս զայդ, կամ Ո՞վ ետ քեզ զիշ-
 խանութիւնդ զայդ. Մատթ. ԻԱ. 23. Որով՝ յանուն Տէառն կամ
 յանուն Քրիստոսի կամ անուամբ Տէառն ձեւերն՝ միօրինակ կը
 շշտնախեն՝ 'ի գօրութեան՝ յանձին Յիսուսի կատարել զխորհուր-
 զնս. Արդիւնքն յայտնեն զայդ. զի միրսութիւնն յանուն երկոց
 անձանց կը կատարուի բացարձակ, եւ չնորհօք եւ մեղաց թո-
 ղութեամբ կը հռչակուի. որոց միայն Աստուած է կարող եւ
 տէր. առ այս Հրեայք կը զարմանան ըսելով՝ Ո՞վ կարէ բողոք
 զմեղս՝ եթէ ոչ մի Աստուած. Մարկ. Բ. 7. Որով՝ վարդապե-
 տարանիս յանուն Տէառն կամ այլ ինչ ձեւով զմկրտութիւնն յի-
 շին՝ Քրիստոսի աստուածութիւնն յայտնել է:

Ապա կը յաջորդեն զինի հաղորդութեան հաւատացելոց զո-
 հարանական աղօթք. յորոց մանուսանդ լու եւս կը տեսնուի՝
 թէ առաջի եղեալ ընծայքն՝ հաց եւ զինի չին էութեամբ, այլ
 ինչ որ տեսանք եւ պիտի տեսնեմք:

Հսկման օրերուն՝ զկնի Հաւատոց Խորհրդոյն հաղորդելոյ՝ հաւատացելոց կատարած Գոհութեան աղօթքն.

Զկնի յագելոյ այսպէս գոհացարուք.

4. Գոհանամք զքեզ՝ Հայր սուրբ, վասն սրբոյ անուան քո, զոր բնակեցուցեր 'ի սիրտս մեր, եւ վասն զխտութեան եւ հաւատոց եւ անմահութեան՝ զոր յայտնեցեր մեզ 'ի ձեռն Յիսուսի որդւոյ քո. քեզ փառք յաւիտեանս.

5. Դու Տէր ամենակալ, ստեղծեր զամենայն վասն անուան քոյ, եւ կերակուր եւ ըմպելի ետուր մարդկան 'ի վայելս, զի զքեզ գոհացին. այլ մեզ շնորհեցեր հոգեւոր կերակուր եւ ըմպելի եւ կեանս յաւիտենից 'ի ձեռն որդւոյ քո. Վասն ամենայնի զոհանամք զքեզ, զի կարօղ եւ դու, փառք յաւիտեանս.

6. Յիշեա Տէր՝ զեկեղեցի քո եւ ապրեցո՛ւ զնա յամենայն ջարհ եւ կատարեա զնա 'ի սէր քո, եւ ժողովեա զնա 'ի ջորից հողմոց զարբեալն յարքայութիւն քո, զոր պատրաստեցեր նմա. զի քո է զօրութիւն եւ փառք յաւիտեանս.

7. Եկեսցին շնորհր եւ անցցէ աշխարհ այս. Ովսաննա Աստուծոյ Դաւթի:

Որ սուրբն իցէ՝ եկեսցէ, եւ որ ոչ՝ ապաշաւեսցէ. մարաւնաքաւ ամեն.

Եւ մարգարէից բոլր տուք գոհանալ որչափ կամիցինն.

Յագել *կամ* յագենալ, յագուրդ, արտաքին մատենագրաց զօրծածութեամբ՝ կը նշանակէ կշտանալ, ինչպէս նաեւ նոր կատկաց մէջ, ուր դուն ուրեք 'ի կիր արկեալ է՝ եւ նոյն ի մասաիւ, բաց 'ի միոյն՝ որ է Հռովմ. ԺԵ. 24. ուր Հայն եւ Լատինն ունին ըստ մտացն վերացարար՝ երէ նախ փոքր 'ի շատէ ձեօք լցայց՝ Այսպէս ըստ վերջնոյս ոչ բնական իմաստիւ պէտք է հասկանալ սոստ յագել բայն. զոր բացատրել աւելորդ է:

Հսկման՝ այսինքն է Պահոյ երկու օրերն 'ի քրիստոնէական եօթնեկին, որոց զրոյ այս աղօթքէն անմիջապէս առաջ խօսուեցաւ, Ը. 1, կը բացատրեն յայտնապէս՝ թէ Բրիտանիայք այն օրերուն կը հաղորդէին Ս. Գահութեան ժողովէն վերջ կը լուծուէր պահն առանին Յագենալ բայն քրիստոնէական Սիրոյ (Ագալ) համար զրուցուած չէ. զոր միայն կիրակէ օրերն կը

հոչակէին հաւատացեալք, ինչպէս կը վկայէ նաեւ Պլինիոս Կրտսեր առ Տրայանոս թղթովն, եւ արդէն իսկ եթէ այս աղօթք կիրակէից սեպհական էին՝ Վարդապետարանին մէջ նոյն տեղն պէտք էր զրուիլ Ուստի Զկնի յագելոյ իմաստն փոխառաքար առնելով՝ կը հասկըցուի. Ճշմարիտ կերակուրն որ կը զօրացունէ զմարմին ընդդէմ երկրաւոր կրից եւ զհոգի ընդդէմ վնասուց կենցաղոյս:

Համարելով 4 համարոյն աղօթից՝ որով հաւատացեալք կը զոհանան զՀօրէ՝ վասն սրբոյ անուան քո՝ զոր բնակեցուցեր 'ի սիրտս մեր, եւ վասն գիտութեան եւ հաւատոց եւ անմահութեան, լաւ ըմբռնելու համար նախ վերջին բառն յիշեմք առաջ Անմահութիւն բառն երեք անգամ գործածուած է յԱռաքելոյն, առ Տիմոթ. առաջին Զ. 16. Աստուծոյ ստորոգելեաց վրայ խօսելով, կրկին անգամ առ Կորնթացիս Առաջին թղ. ԺԵ. 53 եւ 54. ուր նոյն իմաստն կրկնուած է: Այսպէս կը խօսի Առաքեալն. Զի պարտ եւ ապականութեանս այսմիկ զգեմուլ զանազանութիւն, եւ մանկանացոյս այսմիկ զգեմուլ զանազանութիւն, առաջինն անապականութիւն (aphtharsia) է: Մահահաւցու մարմինն սքանչելի եւ անմահ հանդերձ կ'ըզգենու, զանապականութիւնն: Ի՞նչ է այդ զգեստն. տես բացատրութիւնն երկարօրէն Առաքելոյն սոյն ԺԵ գլխոյն մէջ. իսկ պարզադոյն եւ համառօտ ձեւովն՝ Փիլիպ. Գ. 20, 21. Այլ մեր առաքիճութիւն յերկինս է, ուստի եւ փրկչին ակն ունիմք տեսուն Յրտուսի Քրիստոսի. որ նորոգեսցէ զմարմին խոնարհութեան մերոյ կերպարանակից լինել մարմնոյ վառաց իւրոց, ըստ գործութեան՝ առ 'ի կարօղ լինելոյ հնազանդեցուցանել ընդ իւրեւ զամենայն: Վարդապետարանս ըսելով՝ վասն . . . անմահութեան, զոր յայտնեցեր մեզ 'ի մեռն Յիսուսի, եւայն, յարութիւնն մեռելոց կը նշանակէ. վասն զի յարութեամբ պիտի անմահանան մարմինք, եւ այդ փառաց եւ անապականութեան պիտի հաղորդին եւ հոգեւոր մարմին լինին. հոգւոց ընդունած առատ շնորհիւ մարմինք պիտի զեզուն առաւելութեամբ, եւ այսպէս մարդ կարօզ պիտի լինի զամենայն արարածս ընդ իւրեւ. հնազանդեցուցանել: Մեր յարութիւնն եւ անմահութիւն՝ Յիսուսի յայաննեալ մեզ. եւ որ 'ի նոյն վառս է Դուռին Յիսուս Քրիստոս՝ խոտացած է մեզ՝ Եկեղեցւոյս իւր մարմնոյն՝ նոյն անմահութեան կենաց յարութիւնն:

Զայս անապականութիւն՝ ըստ Հարց վարդապետութեան՝

Տեառն մարմնոյ հաղորդելով կ'ըստանամք, աստուածութեանն
կցորդելով: Այս գաղափարին որչափ հին եւ առհասարակ տա-
րածեալ լինեն հասկանալու համար՝ կրնամք հարցութիորձել այն
հեղինակներն՝ որք հին գրչաց Ս. Գոհութեան խորհրդոյննկատ-
մամբ վկայութիւնքն հաւաքած են: Տես V. I. C. Bulenger,
Diatribae ad I. Casauboni, Էւպլը. Լ— ՃԾԳ, Lugduni, 1617.
(Շարայարեի) Ս. Վ. Ն.

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐԲ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԱԻԵՏԱՐԱՆՁԻ.

Ա. Վ. Հ. Յ. Վ. Թ. 'ի Վեցեմիկ

Մանկական դուարթ անհոգ եւ երիցս սուրբ օրերուն յի-
շատակաց էջերէն միոյն անդրադարձութիւնն նուիրեմ Քեզ
յընթերցումն.

«Երբ Յովհաննու Յայանութեամբն սկսայ զլաղիլ՝ կ'ըոէ
հոգակաւորն մեկնիչ Dom Calmet, չփոթեցայ, եւ ոչ մի նը-
պատտաւոր գաղափար կրցի գտնել, Կնճատ հանգոյց մը հա-
մարեցի դայդ, անլուծելի խնդիր մը. 'ի քաց օգեալ վերին յայտ-
նութիւնն՝ Մեկնիչք՝ որ ցայսօր յայդ միտեալ ձեռն՝ պարզաբա-
նել՝ բացայայտ երեւցունել ջանացին, ինձ որպէս 'ի խաւարի
խարխափողաց պատկերք կը թուէին . . .

«Ասկայն խնամով դեռ եւս ուշադիր՝ մարգարէից սքան-
չելիքն դիտեցի. Գանիելի՝ Երեմիայ՝ Նզիրիելի խոյանքն: Կար-
դաց՝ չլթայակապ իմաստից՝ ընտրութեան՝ տեղ տեղ լուսաւոր.
պայծառութեանն՝ մարգարէութեանց ամենէն վսեմին, եւ որ
'ի տաճարին ամենէն ազդեցկին դոյութիւնն տեսայ անդ. զար-
մացայ, հիացայ, Կենդանի՝ փոփոխակի եւ ջահաւէտ խօսքն, եւ

ոչ մի գրիչ այդչափ եռանդուն թութչներով. երբ անգամ մի խօսից թեղն ըմբռնեմք՝ նկարակերտ պատմութիւն մ'է այլ եւս կարծես չլիժայեալ. բանաստեղծի քօղիւ. «քօղեալ»

Կը յիշեմ, մեք ալ մեր մանկական խօսքովն այսպէս վկայած եմք. Յայտնութիւնն Ս. Գրոց սքանչելի մատենաներէ մին է:

Շատեր խծւած են զայդ, շատեր ըսած են՝ թէ 'ի Հնոց կտակաց քաղաւածոյ մ'է, ոչ ինչ նոր, եւ ոչ մի ինչ գեղեցիկ դատած են 'ի նմա. շատերն հուսի ուրեմն անկանոնական եւ ոչ 'ի Հոգւոյն նկատած զայն: Այլ Պատուական Հայրն Bacuez Քահանայն՝ կը վութայ տալ պատասխանին, այսպէս. «Այն նմանութիւնք կան. այլ ոչ զիպուածի, ոչ կամաւորութեան, եւ ոչ կանխանկատ անդրադարձութեան է այդ: Ընդ մարդարէից գալ 'ի պայքար երազած չէ Յովնանէս, եւ ոչ իսկ խորհած նոցա գրութիւնքն զազափարել. նոյն Հոգին որով Մարդարէք՝ ներշնչուած է Յովնանէս, նոյն եղելութիւնքն պիտի ծանուցանէր, նոյն անցքն՝ պիտի ծանօթացունէր. ինչո՞ւ. նոյն ձեւով չխօսէր: Տարակոյս չկայ թէ Մարդարէքն մինէ շատ քաջ կը ճանչնար. զիտուն չէր, այլ այն բացատրութեամբ իր սիրտն լցած էր. նոյն պատկերներն, նոյն նկարք՝ իւր հոգւոյն մէջ տպուած էին: Արդեօք չէ՞ր բնական զի Աստուած իւր գաղտնիքն ծանօթացունել ուղեւորնմա՝ նոյն իր սրտին մէջ պտարաստ կերպարանօքն խօսէր: Միթէ այսպէս չէ՞ Իր գործն միշտ. մարդարէից իւրաքանչիւրին ըստ իւր խօսից եւ ոճոյն յարմարած չին աստուածային պատգամքն»:

Ասկայն չափազանցելու չէ այդ նմանութիւնն. վասն զի որչափ ալ Յայտնութեան տա եկեղեցիս Ասիոյ տղան կարենայ նմանիլ Երեմիայ տա ազգս մատուցած Տեսնն բարկութեան բաժակին, սակայն եւ այնպէս Յովնանու սեպհականն է այդ:

Եօթն կնիքն, Եօթն վաղքն, Եօթն բաժակք, Աւետարանչին սեպհականութիւնք են. եւ եթէ Գառնին Աստուծոյ կոչումն Եսայեայ (ՄԳ. 7) մէջ տեսնեմք, սակայն իւր փառաց նկարագիրն եւ նմա մատուցած պաշտօնն՝ Յայտնութեան Գրոց աւետութիւնք են: 'ի զուր ճիգն է վիշապին եւ իւր հրեշտակաց դէմ ընդ դէմ կռիւն ընդ Միքայելի եւ Երկնային զօրաց՝ ջանալ խնդրել նախկին մարդարէից մէջ:

Եթէ զրոցս խրթնութիւնն եւ զժուարիմաց լինելն բաւական է առարկութիւն հիւսելու, կը հարցունեմք. մարդարէութեանց ո՞ր մին այդպէս չէ. եղելութիւնէն վերջ կը հասկնցուի գիրն: Ի՞նչ է նմանութիւն կուսածնի պատմութիւնն. եթէ Եկե-

ղեցին եւ Նոր Կտակարանք չխօսէին եղածն՝ ո՞վ կրնար հասկանալ:

Յայտնութիւնն ապագայ լինելութեանց վրայ կը ճառէ գրեթէ առհասարակ Աստուծոյ Եկեղեցիւ ազգարարութիւն մը կայ, երկնից եւ հրեշտակաց եւ վկայից նկարագրերն, եւայլն: Որչափ ալ լի ուղացմամբ՝ սակայն պարզ եւ բացայայտ են այս ամենն:

«Եւ նոյն իսկ մարգարէական մասանց մէջ՝ Կ'ըսէ Bacuez, խաւարն որչափ է. այո՛ ՚ի սկզբան դժուարին էր իմաստն ճանչնալ, սակայն լինելիքն եղան եւ մեկնիչք պարզարանեցին բնութանն . . . «Իսկ մնացելոց համար՝ Կ'ըսէ Պոսիւէ՝ թող աւելի «գիտունք խօսին, վասն զի ապագային վրայ ձեռք մխելէ կը «զարհուրիմ»: Այսուհանդերձ տեղեկութիւն կամ բացատրութիւն մը կու տամք մնացելոց մասին. զոր օրինակ, թէպէտ եւ չգիտեմք աշխարհիս կատարածէն առաջ պատահելիք գէտքերն, չգիտեմք թէ ո՞վ է Նեոն, ո՞վ այն Գող եւ Ռագոգ, թէ ինչպէս պիտի յառնեն մեռալք, եւայլն. սակայն կը հասկընամք զի յարութեամբ եւ դատաւարանութեամբ կատարածն է աշխարհիս, զի մեծամեծ արհաւիրք պիտի լինին. մեծ հրապոյր եւ մեծ ընդգիմակաց: Այսչափս բաւական չէ՞ յաստեղծակոյն կողմն դառնալու, պաշտելու զնա որպէս Հայր եւ Տէր, թողլու լքանելու ՚ի սպառ զաշխարհ եւ զաշխարհայինս, յուսալու ՚ի Տէր, եւ երկնից միայն հետապնդելու. Եկեղեցի Արքայութիւն քո՝ կարգաւու»:

Յայտնութիւնն երեք մասն ունի. Ա-Պ. Գլուխ՝ Քրիստոսի ազգն է առ Եկեղեցիս Ասիոյ. Դ—ԺԹ. Գլուխ, երկրորդ մասն, Յիսուսի Եկեղեցւոյն կրելիքն եւ յաղթանակն մարգարէական տեսութեամբ կը նկարէ:

Երրորդ մասն՝ աշխարհիս կատարածին նախադնայ գէտքն եւ Յիսուսի ընդ իւր սրբոց յաղթական վաստքն կը նկարագրէ: Այս մասն զեւ ապառնի՝ Գլոցս ամենէն խաւարինն է: Աշխարհիս կատարածն լինելուն կը համաձայնին առհասարակ մեկնիչք: Անհամաձայնութիւնն երկրորդ մասին վրայ է. միաբերան կ'ընդունին Քրիստոսի յաղթանակն ընդ իւր Եկեղեցւոյն, բայց ժամանակին նկատմամբ կը հակառակին: Նախնի մեկնիչք, մանաւանդ հնադոյնք, աշխարհիս վախճանին լինելիք փառաւոր դալուստն կը համարին զայդ. որով երկրորդ եւ երրորդ մասն կը կցեն իրարու: Այլք՝ մինչեւ ցփախճան՝ Եկեղեցւոյ յաջորդաբար տարածումն եւ փառքն կը համարին: Իսկ այլք ոմանք երկրորդ

մասամբ Եկեղեցւոյ կոապաշտութեան եւ հրէութեան դէմ տա-
րած յաղթանակն կը թարգմանեն:

Այժմեան մեկնիչք վերջնոյն կը յարմարին. Պոսիւէ մի է
յայտցանէ: Այսպէս ըստ սմա Յայտնութեան Գաղանն՝ հռով-
մէական կոապաշտ իշխանութիւնն է. պոռնիկն Գաղանին վը-
րայ նստող՝ արեամբ վկայից յաղեալն՝ կոապաշտ Հռովմն է.
եօթն դուսք Գաղանին՝ եօթն բլուրք Հռովմայ եւ եօթն կեսարք
որք իշխեցին յաջորդաբար: Սոցա անուամբ, կ'ըսէ Պոսիւէ՝ հա-
լածանքն սկսան. հռչակեալն 'ի նոսին Դիոկլետիանոս 666 թու-
ոյն նշանակուած է: Այդ թիւն կը ծնանի Diocles Augustus
բառերէն կ'ըսեն. իսկ այլ մեկնիչք եօթն թուով կը հասկանան
Աւղոստոս, Տիբեր, Կալիգուլ, Կլաւդիոս, Ներոն, Վեսպասիան
եւ Տիտոս: Գաղանն մահացու վիրաւորեալ՝ առժամանակ մի
կը յառնէ. Կոստանդիանու ձեռամբ եղծեալ կոապաշտութիւնն՝
Յուլիանու ուրացողի ձեռամբ կենդանանայ պահ մի:

Երկրորդ Գաղանն որ աւելի ահելին է՝ ըստ Պոսիւէի մո-
ղական փիլիսոփայութիւնն կը համարուի. իսկ մարախոյ խայ-
թուածն՝ հերետիկոսութիւնք. տակայն սրչափ հաւանական է
ստ՝ չգիտեմ:

Յայտնութեան նշանայ մէջ յաջորդաբար երեք խումբ կ'եր-
եւին. եօթն կնիք, եօթն փողք, եօթն բաժակք: Ամենուն ալ
վախճանն մի է. կոապաշտութեան հետդհնոէ բարձումն. «Սա-
կայն կ'ըսէ Bacuez, իւրաքանչիւրին իմաստ մը տալ դժուարին
է» Այլ աւելորդ է ըստ ինքեան այնչափ մանրամասնութիւնքն
պրպտիլ, վասն զի հնար է թէ ամենուն ալ նոյառակն եւ ի-
մաստն մի եւ նոյն ըլլայ եւ նոյն պահուն:

Գաղանին տասն եղջերքն՝ տասն հիւսիսային բարբարոս
ագգերն կը կարծուին, որք մերթ Հռովմայ դաշնակից եւ սուր
աւարառու եւ իշխող կը դառնան: Կոապաշտ են իրենք ալ,
ընդդէմ Գառնին կը կռուին. այլ շուտ կը խոնարհին հաւատա-
լով 'ի նա:

Այս ընդհանուր խորհրդածութեամբ կանդ առնունք, վասն
զի Յայտնութեան մեկնութիւնն տալու յաւակնութեամբ չսկ-
սանք խօսքն եւ ոչ իսկ տեղն է աստէն: Սակայն բանակրո-
նից վերջին աւուրցս մէջ բլած գիւան ընդդէմ նորոց Կտակա-
րանայ եւ մարդարէական Գրոյս լռել չեմք ուղեր. զի արգարեւ
նոր յայտնութիւն մ'է այդ:

Եւ ահաւասիկ.

—Յայտնութեան գրոց Գազանին հօթն զլուսքն նոյն իսկ ըստ վկայութեան Գրոցս գրչին հօթն արքայք լինելով, Հոովմայ վրայ իշխող հօթն տաղլինքն պէտք է համարել զանոնք, որք են. Յուլիոս Կեսար, Աւգոստոս, Տիսերիոս, Կալիգուլա, Կլաւդիոս, Ներոն, Գալբատ Վերջնոյս՝ իշխանութեան հասած ժամանակ՝ Ներոն արդէն իսկ մեռած էր, սակայն ժողովրդեան մէջ զնչուց կը լսուէր իբր թէ Ներոն զեռ եւս կենդանի է եւ քիչ ժամանակէ վերստին իշխել պիտի սկսի. Յայտնութեան Գրիչն նոյն կարծեաց արձագանգ կուտայ այսպէս. «Հինգն անկան եւ մին եկաց, եւ մինն ոչ է եկեալ. եւ յորժամ գայ՝ սակաւիկ մի ժամանակ ունի». Ժէ, 10. ԶՆերոն կ'ակնարկէ. Որով եւ Յայտնութեան Գրոց ժամանակն չնդ Գալբայիւ կը լինի Ներոնի մահուանէ քիչ վերջ, 68 եւ 69 թուականաց մէջ, որով ոչ մի տատուածային կամ մարգարէական հոգի կարծել յայդմ. —

Դիտէ՞ք ո՞վ է այսպէս խօսողն. Պ. Renan իր «Antéchrist» գրութեան մէջ.

Սակայն ինչ է այն զնչուցն՝ զոր ոչ մի պատմագիր յիշել արժանի համարած չէ. արդեօք զՅուլիոս Կեսար Հոովմայ ինքնակալաց մէջ կրնամք թուել. ինչպէս հնար է զի այսչափ տծեւ այլակերպութեան վրայ հիմնեալ գրութիւնն՝ երկրորդ դարէն ի վեր սուրբ եւ մարգարէական կը նկատուի. Յայտնութեան գրոց խօսքն յայտնապէս տախական կազմաւորեալ եկեղեցեաց ուղղուած է, մինչդեռ ըստ Renanի հաշուոյն՝ զեռ ոչ կազմութիւն եւ ոչ վկայից բաղմութիւն կը գտնուի յայդ եկեղեցիս. Ըստ աւանդութեան այդ Գիրք Դոմիտիանու ժամանակ գրուած են. Թէպէտ եւ չմոռնամք ըսել՝ զի այլք բազումք ուղղափառք հաւատով՝ այդ աւանդութիւնն չեն ընդունիր եւ ընդ Ներոնիւ կը կարծեն զայդ յօրինեալ, եւ երուսաղեմի կործանումն՝ որ ընդ Վեսպասիանու՝ մարգարէացեալ.

Կասեմք խօսքն Bacuezի ձայնիւ. «Ոչ մի տեղ՝ բարոյական մեծամեծ ճշմարտութիւնք, վրկութեան հարկն, աշխարհիս մեծութեանց ունայնութիւնն, Աստուծոյ գերազոյն իշխանութիւնն, արդարադատ քննութիւնն, յաւիտեանական կենաց իրականութիւնն, անվախճան հատուցումն՝ բարի կամ չար, ըստ գործոց, եւ ոչ ուրիք այսպէս ճշգիւ որոշմամբ բացատրուած են. Այսու եւ ոչ մի մատեան որպէս սա՝ աշխարհային իրաց անարգութիւնն, Աստուծոյ երկիւղն, երկնից անձուկն, առաքինութեանց սէրն, միայնակ մերկ սիրտն, հաստատութիւն, համբերատար

ողի, և ռանդն եւ սէր չեն ներչնչեր: Որչափ մաղեմք՝ որչափ պրպակեմք՝ այնչափ զողջես առտուածային մեծ վայելչութեան լոյսն կ'առատանայ 'ի մեզ, Տեառն Յիսուսի սէրն կ'ընդլայնի մեր սրտից մէջ. կը սիրեմք զնա եւ զնա միայն: Վկայից եւ սրտոց և ռանդեամբ կը վառին սիրաք: Այո՛ կ'ըմբռնեմք՝ զի ընտիրքն 'ի ձեռին Աստուծոյ են. իրենց վիշաքն եւ կիրք 'ի նըպաստ են ինքեանց, եւ 'ի չարաց չարեաց նիւթելոց չեն վնասիր բնաւ: Հակիրճ, մի պիտի լինել մեր ցանկութիւնն. Յիսուս վառն ամենայնի»:

Ս. Վ. Ն.

Կրկնարան Դմանաճայնոջքիւնք

ՀԻՆ ՀԱՅԵՐԵՆԻ ՄԷՁ

(Շարունակութիւն եւ վերջ տես քիւ 7.)

Գ. Կրկնաւոր բառեր

Հայերէնը շատ ճոխ է այսպիսի բառեր բարդելու մէջ. յաճախ մի եւ նոյն վանկին կրկնութեամբ ևրեւան կ'եղնեն նոր անուններ՝ զանազան նշանակութեամբ եւ առ հասարակ իրենց նախնական իմաստին վրայ սաստկութիւն տւելցնելով: Սակայն ո՛չ ամէն կրկնարան բառք նմանակերպ կազմութիւն ունին, հապա սկզբնական ձեւերնին փոքր 'ի շատէ փոփոխութեանց ենթակայ եղած կը տեսնենք. հարկ է ուրեմն որ անոնց իւրաքանչիւր տեսակին վրայ առանձինն խօսինք:

1. Բառերու կրկնաբանութեանց ամենապարզ ձեւն է՝ արմատական վանկն անփոփոխ կրկնել, որով իմաստին վրայ սաստկացուցիչ զօրութիւն մը կը յատկացուի: Ասոնցմէ զլիաւորները կարգաւ կը նշանակենք հոս.

Ազգագուն	Հոսհոսիմ (ջուրի պէս վազել)
Այլայլ, ալալուլութիւն	Տէս Սորսորեմ
Բաղբաղայք, բաղբաղեմ	Ձգձգեմ
Բեկբեկեմ, բեկբեկումն	Մեղմեղ, մեղմեղանք
Գեղգեղանք, գեղգեղեմ	Յեղյեղեմ, յեղյեղում
Դարձդարձիմ. Տէս Շրջրջիմ	Կեղյեղուկ, յեղյեղուկս արկա-
Թաքթաքուր	նեմ
Թքթքեմ	Շողշողիմ. Տէս Փաղփաղիմ
Խարխարեմ	Շրջրջիմ. Տէս Դարձդարձիմ
Խլխլալան, խլխլեմ	Շրջրջումն
Խորխորաս	Շփշփիմ
Խուսխուսեմ	Ոստոստեմ, ոստոստումն
Խորխորտ (1) լինիմ (չատ վախ-	Չարչարանք, չարչարեմ
նալ)	Պէսպէս
Ծափծափեմ. Տէս Կափկափեմ	Ջախջախ, ջախջախեմ
Ծործոր, Ծործորակ (ծոր)	Սորսորեմ, Տէս Հոսհոսիմ
Կայկայիմ	Վազվազեմ
Կափկափեմ (կրճտել) Տէս Ծափ-	Վաղվաղ, վաղվաղակի
ծափեմ	Վաղվաղեմ, վաղվաղումն
Կղկղաթ լինիմ	Վաղվաղուկ, վաղվաղուն
Կղկղամ	Փաղփաղիմ
Կղկղանք	Փողփողիմ
Կղկղեմ	Տէս Շողշողիմ
Կողկողաղին, կողկողանք	Փայփայանք, փայփայեմ
Կողկողիմ	Փոխփոխ
Կցկցանք, կցկցեմ	Քայքայեմ, քայքայումն
	Բրբրեմ

Ասոնցմէ զատ ունիմք բաժ՝ բաժ՝ բայ (ըսել) պակասաւոր
բայն, որմէ կը սերին կրկնաբան ածանցմամբք բաժբառան, բաժ-
բառն բառերն. ինչպէս նաեւ. բայբաներ (վիճաբանութիւնք) յոգ-
նականաւորջ անունն՝ առ նախնիս մեր գործածուած, «չէ՞նչ էնչ
+ան ղայն դառն կայցէ, ուր լինանալէնէն + էն և պարէբաւման + և
բայբաներ» (Յովհ. Ոսկ. Մեկն. Թղթ. Պաւղ. Ա., 219)։

(1) Ամբողջ մեր լեզուին մեջ գտեցեմք միակ այս բառս և
առանց ձայնաւորի գրուած, քեպետ արտասանելու. համար
կրկին շ ղնել հարկ ըլլայ. մի անգամ միայն գործածուած է
մեր հին մատենագրաց մեջ, «Բ՛այտահէտէն Խրտիտ Էնչ լինելի
Ի լինալէն անդէ» (Ս. Եփր. Գ., 157)։

2. Սոյն կարգի կրկնաբան անուանք չառ քիչ անգամ է կամ — չաղկապով կը բարդին, հապա հասարակօրէն — յօդակապով կը չինուին առանց ընաւ փոփոխութիւն մը կրելու իրենց արմատական վանկին մէջ. կը գործածուին իբր մակբայ եւ իբր ածական եւս. Ահա քանի մը օրինակներ.

Այլեւայլ	Դատադատ	Մանրամանր
Ելիւել առնեմ	Դարձադարձ	Մեծամեծ
Զինչուզինչ	Դէզազէզ	Նորանոր
Դէշազէշ	Զանադան	Շեղջաշեղջ
Գոյնագոյն	Ժիրաժիր	Չարաչար
Գունդադունդ	Կերպակերպ	Ջերմաջերմ
Դառնադառն	Կորակոր	Տարմատարմ

3. Կան հաւել ոչ սակաւ կրկնաբան բառեր, որոնց մէջ գրի փոփոխումներ կամ կորուստք տեղի ունին. զլիսաւորաբար — տառն 'ի ք փոխուած կը տեսնեմք, եւ 'ի 'ն' չ գրերն ալ առ հասարակ ինկած կորսուած. Յետադայ անուանք բաւական ըլլան ըսածնիս հաստատելու համար.

Բարախեմ	Ծածանիւմ. Տէս	Հեղեղ, հեղեղեմ
Բարբառ, բարբառիւմ	Տատանիւմ	Հոտոտիւմ
Բարձրերձ	Կակաղեմ	Յանձանձեմ
Դեղեւիւմ	Կակաշեղ (աքաղաղի)	Յողզողզ, յողզողզիւմ
Թեթեւ (թեւ արմատէն)	Համեմ, համեմեմ	Շաղփաղփիւմ
Թոթովիւմ	մեմ	Պատատեմ
Թրթուիւմ	Հայթայթանք,	Ստոանիւմ
Թօթափեմ	հայթայթեմ	Տատանիւմ. Տէս
	Հեծեծեմ	Ծածանիւմ
		Փարփառ (վառվառն)

4. Կը գտնուին դարձեալ շ թարմատար մասնիկով յօդակաղմաթիւ բառեր, որոնք նախնական իմաստը կը սաստկացընեն. Ստէպ ալ ջուխտ ջուխտ կը գործածուին վայելչաբան դարձուածքով, այսպէս՝ անցանէմ զանցանէմ, արբեան զոտարբեան, եղծ զեղծ, եռամ զեռամ, հեղում զեղում եւայլն. անաւասիկ այս տեսակ անուանց ցուցակն այբուբենի կարգաւ.

Ջականեմ (ականեմ)	Ջեղում (հեղում)
Ջանգիտանամ (անգիտանամ)	Ջեռամ, զեռեմ (եռամ, եռեմ)
Ջանխուլ (անխուլ)	Ջեռացուցանեմ (եռացուցանեմ)
Ջանց, զանցանեմ (անց, անցանեմ)	Ջընկենում (ընկենում)
	Ջիջանեմ (իջանեմ)
Ջանցուցանեմ (անցուցանեմ)	Ջիջուցանեմ (իջուցանեմ)
Ջառաջաւոր (առաջաւոր)	Ջկծեցուցանեմ (կծեցուցանեմ)
Ջառաջաւորութիւն (առաջաւորութիւն)	Ջկծիմ (կծիմ)
Ջառաջեմ (յառաջեմ)	Ջմրիմ (թմրիմ)
Ջատական (հատական)	Ջնեմ (քնեմ)
Ջատանեմ (հատանեմ)	Ջնստիմ (նստիմ)
Ջարդ, զարդարեմ (արդ, յարդարեմ)	Ջնստուցանեմ (նստուցանեմ)
	Ջով, զովանամ (հով, հովանամ)
	Ջովութիւն (հովութիւն)
Ջարթնում (հարթնում)	Ջուարթուն (արթուն)
Ջարկանեմ (հարկանեմ)	Ջչարանամ (չարանամ)
Ջարմանամ (արմանամ)	Ջօդ, զօդեմ (յօդ, յօդեմ)
Ջարտուղի (արտուղի)	Ջօդում (յօդում)
Ջգնամ (գնամ)	Ջօրանամ (յօրանամ)
Ջեղծ (եղծ)	Ջօրէն (օրէն)
Ջեղծանեմ (եղծանեմ)	Ջօրհանապաղ (օրհանապաղ)

Ճ. Վերջապէս՝ ընդարձակ տումար՝ կրնանք դասել հոս նաեւ այն կրկնաձեւ բարդութիւնքն, որ մեր լեզուին սեպհական տառելութեանց մին է. սակայն հարկ է որ աւելցընենք՝ թէ սոյնալիս ետեւառաջութեամբ յօդեալ բառից ամէնքն ալ մեր ընտիր մատենադրաց քով դորժածական չեն. տոնցմէ՝ շատերն յետին դարուց հեղինակաց գրութեանց մէջ կը գտնուին հոս կը գնենք անոնց ցուցակը.

Ակնկորեմ-կորակնեմ	Բերանաբացեալ-բացաբերանեալ
Աղբերակն-ակնաղբիւր	Բերանալիր-լիարերան
Առատապառարթ-դուարթառատ	Բռնալիր-լիարուռն
Աստուածասէր-սիրաստուած	Գեղադաճոյճ-պաճուճազեղ
Բանասէր-սիրաբան	Գեղազարդ-զարդազեղ
Բանաստեղծեմ-ստեղծաբանեմ	Գեղապատշաճ-պատշաճազեղ
Բանաստեղծութիւն-ստեղծաբանութիւն	Գիւղաքաղաք-քաղաքաղիւղ
	Գլխածանրութիւն - ծանրադրէ-

	խութիւն	Մուխանդ-խնդամու
Գլխիբայ-բայազլուխ		Մտակոյր-կուրամիտ
Գունադեղ-գեղադոյն		Մտամոլոր-մոլորամիտ
Գրկալիր-լիազիրկ		Յաղթանդամ-անդամայաղթ
Ընդդիմարան-բանճնդէմ		Նեղասրտիմ-սրտնկզիմ
Ծովալիճ-լճածով		Նեղասրտութիւն - սրտնեղութիւն
Կիսէշ-իշակէս (Ջորի)		
Հանապաղօր-ղօրհանապաղ		Մտահարուստ-հարստամիտ
Հրաշատեսիլ-տեսիլահրաշ		Շինաւան-աւանաշէն
Մայրաքաղաք-քաղաքամայր		Ունայնաձեռն-ձեռնուռնայն
Միջնաբերդ-բերդամէջ		Ստաբան-բանսուտ
Մարդաշատութիւն -շատամարտ		Վաճառաշահութիւն - շահավաճառութիւն
	դութիւն	
Միջնաշխարհ-աշխարհամէջ		Վիճաբան-բանավէճ

Այսչափի հերիք սեպելով՝ անցնինք հիմայ նմանաձայն կրկնաբանութեանց վերջին տեսակին վրայ քանի մը խօսք գրուցելու:

Դ. Կրկնաբան բառք զրով կազմեայք

Շատ հեղ լսած ենք մերովք ականջօք հասարակ ժողովրդեան բերնէն այսպիսի կրկնաբանութիւններ, սոսոր ծառ խոտ՝ լուս ծառ լէնալ՝ խառնել ծառնել եւայլն. յիրաւի տաճկերէն լեզուն ալ ունի նմանօրինակ դարձուածներ, սակայն սխալ է մեր կրկնաբան առաջուածները նոյն լեզուին տղղեցութիւնը վերադրել. ուսմիջնոր միշտ աւանդապահ կեցած է մեր լեզուին ամբողջութեանը՝ անշուշտ 'ի նախնեաց առած ու պահած է այս վայելուչ ձեւն, ինչպէս որ մեր ընտիր մասնագրութեանց մէջ շատ օրինակներ աչքերնուս առջեւն ունինք: Ուստի չէ՛ թէ՛ օտար լեզուի մը նմանողութեան հետամուտ կ'ըլլայ այսօր մեր ժողովուրդն այս կրկնաբանութիւնքը գործածելու ատեն, այլ իւր բնիկ բարբառոյն հաւատարիմ թարգման կը հանդիսանայ:

Արդ զանազան կերպերով կրնան չինուիլ յատուով կրկնաբան բառեր, անոր համար այլեւայլ տեսակներու հարկ է բաժնել զանոնք

1. Նախ զրով կրկնաբանութիւնք՝ իբր զատ բառ՝ կը

կազմութիւնն անուան սկիզբը դնելով զայն. անանկ որ եթէ բառը ձայնաւորով սկսի՝ նոյն տառը պարզապէս կ'աւելցուի, իսկ եթէ բաղաձայնով՝ գրի փոփոխումն տեղի ունի. երբեմն ալ մէկտեղ կը գործածուին՝ լաւ հոգի, հաշիւ հաշիւ հաշիւ. ահա քանի մը օրինակներ.

Դոյն-մոյն	Մուխ-մուխ (բաժ)	Ոլոր-մոլոր
Գրեմ-մրեմ	Հաշեմ, հաշումն—	Շնչեմ-մնչեմ
Եղկ-մեղկ	մաշեմ, մաշումն	Տրտնջեմ-մրմնջեմ
Հաշկ-մաշկ	Հնչեմ-մնչեմ	Տրտունջ-մրմունջ
Լուռ-մուռ	Հօրուտ — մօրուտ	Փղձկիմ-մղձկիմ
	(ծաղիկ)	
	Հոնչեմ, հոնչիւն—	
	մոնչեմ, մոնչիւն	

2. Ստէպ մի եւ նոյն բառին մէջ տեղի ունին սոյնպիսի կրկնութիւնք. եւ առ հասարակ — յօդակապով կը չինուին. կը լեւելով բարդութեան երկրորդ մասին մէջ փոքր 'ի շատէ գրի փոփոխութիւն. այսպէս օրինակի համար.

Աղաղմաղակեմ (պոռայ կանչել)	Լաշկամաշկ	Հեղձամղձուկ
Աղխամաղիս	Սաժամոժ	Յարմար
Աղջամուղջ { մթու-	Սառնամառն	Շեղտամեղտ
Աղտամուղտ { թիւն	Հանգամանք(?)	(չրլխաի)
	Հաստամեստ	Շողմոց
Արհամարհ, արհամարհ հեմ		Սուտմուտ

3. Վերջապէս՝ քանի մը բառերու մէջ՝ կը հանդիպինք թէ՛ ձայնաւոր եւ թէ՛ բաղաձայն գրեթե կորստեան կամ փոփոխման. շատ հնդ 'ի միտսին կը գործածուին անոնք, այսպէս՝ հոժ եւ հոժ, Բոժ Բոժ, Բոժ Բոժ. դնենք հոս հետեւեալ օրինակները.

Աղօթեմ-մաղթեմ	Հոծ-մած	Վարժեմ-մարզեմ
Թիկնոց-մեկնոց	Վարժանք-մարզանք	Քեցեմ-մոցեմ

Կարծենք թէ՛ մինչեւ հոս ըսածներնէս ընթերցողք բաւական որոշ դադափար մը կրցան ստանալ մեր նախնեաց ընտիր լեզուին ճիշտութեանց վրայ. Չիք տարակոյս թէ՛ որչափ հին հայերէնն ուսումնասիրուի, այնչափ մեծամեծ օգուտներ յստաջ կուգան եւ կը զարգանայ եւս քան զեւս մեր արդի աշխարհիկ բարբառն, անով միայն կրնայ փրկիլ այժմու աշխարհաբարն օտարաբան ասացուածոց ու ոճերու յաւալի լուծէն. իցիւ կարենար ըստիլ ներկայ ժամանակիս բանասիրաց գրուածոց նը-

կատմամբ, ինչ որ կ'ընէր Կորիւն իւր ատենական ժողովրդոց հա-
մար՝ թէ հայերէնախօս և հայաբարբառ գրան:

Այս գրութեան Գ. և Դ. յօդուածք ըստ զիպաց
կորսուած ըլլալով՝ ՚ի Կ. Պոլիս, հարկ եղաւ վերստին յօրինել
զանոնք՝ չունենալով ՚ի ձեռին ամենապարտաւոր նախագաղա-
փարն բաց ՚ի քանի մը զիստղութիւններէ զորս պահած էինք: Հե-
տեւարար ներողամիտ կ'ըլլան ընթերցողք նշմարած թերու-
թեանց:

Յ. Վ. Մխչեան

— 3333333333 —

ՄԱՆՐ ԳԻՏԵԼԻՔ

ՏՈՒՄՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

Որ եւ է տարեթուի կամ ամսաթուի շաբթուն օրն զտնել:
Տե՛ս Պարկերէ Ե. Տարէ Բէ՛ւ 10.

Որ եւ է տարւոյ համար՝ ըլլայ նահանջ թէ հասարակ,
զրիգորեան թէ յուլեան, հետեւեալ կրկին ցուցակներն կը ծա-
ռային:

(Ա.).

	Յունք	Փետ	Մար	Ապր	Մայ	Յնո	Յլս	Օգո	Սեպ	Հոկ	Նոյ	Դեկ	
Յ. ն.	Յ. ն.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
0.	6.	3.	2	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5

Ա=

(Մ)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	0	1	2	4	5	6	0	2	3	4	5	0	1

Մ=

14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	3	5	6	0	1	3	4	5	6	1	2	3	4

Մ=

(Ա.) Ցուցակին յունուարի և փետրուարի տակն նշանակ-

ուած հ եւ ն գրերն՝ հասարակ եւ նահանջ տարին կը յայտնեն։
Եթէ աւելորդ չէ կրկնելն՝ մինչեւ 1582 յուլեան եւեթ թուա-
կանն է, ապա կ'ըսկսի գրիգորեանն. որով յաջորդ գարաթիւք
միշտ նահանջ ըստ յուլեանին՝ չեն ըստ գրիգորեանին՝ եթէ Ի-
րենց հաղարաւորն բաժանելի չէ 4-իւ. Ինչպէս 1600, 2000, եւն,
նահանջք են երկուքին ալ, իսկ 1700, 1800, 1900, նահանջք
ըստ յուլեանին՝ չեն ըստ գրիգորեան տոմարի։

Այս բացատրութեամբ կուտամք հետեւեալ ձեւն.

1582 Դեկտ. 20էն առաջ

$\text{տ} = \text{Թ} + \text{Ա} + \text{Մ}.$

Այս նոր տոմարին փոփոխութեան թուականն է. որով
յուլեան տոմարի համար միշտ այդ ձեւն է անփոփոխ։

1582 Դեկտ. 20էն վերջ

$\text{տ} = \text{Թ} + \text{Ա} + \text{Մ} + 4 - Դ.$

Թ. ամսաթիւն է — 1.

Ա. (Ա) ցուցակին տուածին եւ ամսոյն տարբերութիւնն.

Մ. (Մ) ցուցակին տուածին եւ հաղարաւորին 28ով բա-
ժանման մնացորդին տարբերութիւնն.

Դ. Դարուն տարբերութիւնն, որ ոչ ինչ է՝ եթէ 1700էն
առաջ է. իսկ եթէ ԺԸ, ԺԹ, Ի դարուց վերաբերի տարեթիւն՝
հաղարաւորին հարիւրաւոր կազմով թուերուն գումարին հա-
ւասար. իսկ թէ ԻԱ, ԻԲ, ԻԳ, ԻԴ դարուցն՝ հաւասար է նոյն
գումարին + 1.

Այս հաշուով ա հաւասար է թուոյ մը՝ որ եթէ 7էն աւելի
է՝ կը զեղչուի, մինչեւ մնայ 1, 2, 3, 4, 5, 6, կամ 0. որք կի-
րակիէն սկսեալ չարթուն օրերն կը յայտնեն.

Օրինակաւ խօսիմք.

Ի՞նչ էր չարթուն օրն 1429 մայիսի 8ին.

Ահա ձեւն. $\text{տ} = \text{Թ} + \text{Ա} + \text{Մ}.$

$\text{Թ} = 8 - 1 = 7.$

$\text{Ա} = 1$ ըստ (Ա) ցուցակին, մայիս.

Մնացորդն 1429 : 28 = 1. որ ըստ (Մ) ցուցակին $\text{Մ} = 0.$

Ուստի $\text{տ} = 7 + 1 + 0$, վերցունելով 7երն՝ կը մնայ $\text{տ} = 1$,
որ է կիրակի.

Ըստ յուլեան տոմարին միշտ այս է հաշիւն. Այսպէս,
Սոյն յօդուածիկը գրած օրս է ըստ յուլեան շրջանին 24 Դեկտ.
1894. Ի՞նչ օր է.

$$m = \theta + U + V$$

$$\theta = 23 + U = 5 + V = 0$$

$$m = 28 : 7 = \dots 0 = \text{շաբաթ} :$$

Ըստ գրիգորեան տուժարին 15 Օգոստ. 1895 ինչ օր է.

$$m = \theta + U + V + 4 = 7.$$

$\theta = 14$, $U = 2$. 1895 : 28 = ... 19 որ ըստ (Մ) ցուցակին հաւասար է 1. Իսկ Դարաթիւն $1 + 8 = 9$. որով $m = 14 + 2 + 1 + 4 = 9 =$ այսինքն 12, : 7 = ... 5 որ է հինգշաբթի :

Նրկու խօսք բաւական համարուի այս գրութիւնն բացարկու :

Ա. Նոր տուժարին փոփոխութեան կամ հաշակման օրն ուրբաթ էր, 1582ին հոկտ. 5ին, 15ի դառնալով Ուստի եթէ որ եւ է տարւոյ հոկտ. 15ի շաբաթական օրն գիտնամք՝ ամբողջ ամսոց առաջին օրն կրնամք գտնել բնական կտրգաւ, ըստ (Ա) ցուցակին :

Բ. Ամեն 28 տարին տուժարք չրջան կ'ընեն. այսինքն տարւոյ մը տուժարն՝ որոյ հազարաւորն 10 ըլլայ, 10 + 28 հազարաւորն տուժարին կը հաւասարի. այնպէս զի եթէ 28 տարեաց իւրաքանչիւրին հոկտ. 15ին օրն գիտնամք՝ ըստ վերնոյն ուղած օրերնիս կրնամք հետեւցունել, Առ այդ կը նշատէ (Մ) ցուցակն :

Սակայն այս կէտիս մէջ գրիգորեան տուժարն՝ ճշգրտոյնն՝ քիչ մը խնդիրն կը դժուարէ, վասն ըստ այսմ՝ զարազլիսից հազարաւոր թուոց 400ով անբաժանելի լինին՝ հասարակ տարեաց կարգ կը դասէ զիրենք :

Գ. Ամսամալին օրն գիտնալով՝ մինչեւ քանորդն—1 բնական կարգ մ'է ընթացից :

Դ. Դեկտ. 20 ղնելնուս սլատճառն՝ ըստ զաղղիական զբոլթեան է. վասն զի 1582 Դեկտ. 10ին երկուշաբթի՝ ի Դաղղիա 20 Դեկտ. ի հաշակուեցաւ, Հենրիկոս Գ.ի հրովարտուաւ :

Մթնոլորտաբանական

Օդոյ ելեկտրացումն անձրեւի ժամանակ

Վերջին օրերուս մէջ Կլաքովի Իմաստասիրական Ընկերութեան փորձառական գրութիւն մ'ուղղելով Լորտ Kelvin, կ'ապացուցանէ՝ զի անձրեւի կաթիլ մը օդոյ մէջէն անցած պահուն՝ զայն կ'ելեկտրացունէ։ Առ այս յատուկ գործինքը կազմել տուած է մեծահարուստ գիտնականս եթէ կաթիլն հաստատուն մարմնոյ կամ հեղուկ մակերեսութի վրայ ինչայ՝ աւելի գօրաւոր է ծնած ելեկտրականութիւնն։ Դարձեալ դիտած է՝ որ եթէ քաղցր ջրոյ կաթիլ մը՝ աղի ջրոյ կամ հաստատուն մարմնոյ վրայ ինչայ, ելեկտրականութիւնն վանողական է . հակառակն՝ ձգողական կամ գրական։

Նոյնպէս ալեաց իրարու դէմ բաղխելն՝ օդոյ մէջ ձգողական ելեկտրականութիւն կը պատճառէ. կ'ենթադրուի անձրեւի կաթիլէն շատ աւելի։

Զկանց անձրեւ.—Պոսնիոյ Պիտինա քաղաքին մթնոլորտաբանական դիտարանն Վեննայի նոյն Կաճառին հաղորդած է հետեւեալն։

Տարւոյս Յուլիսի 10/22 եւ 11/23 կէս զիշերէն մինչեւ առաւօտեան մօտ՝ սոսկալի փոթորիկ եւ մրկայոյզ մը պատեց Պիտինայն, Հս. Ամ եւ Հր. Ան ուշըութեամբ. փայլակ, կայծակ իրարու յաջորդեցին շարունակ երկու ժամ։ Տեղատարալին սկսաւ մանրիկ ձկնիկներով խառն, զոր 23 առաւօտուն ժողովուրդն սկսաւ հաւաքել հետաքրքրութեամբ։ Զկնիկը ողջ էին, երկու հատ կայարանին անձրեւաչափ գործւոյն մէջ ինկած էին։ Մերձաւոր գիւղացիք յաջորդ օրն զաշտերու եւ փողոցներու մէջէ ժողուելով բերած էին քաղաք, Լսնաձկան (Ablete)՝ ողջ մը։

★

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԽԵՐԻՍԻ ՄԻՋԵՆԻՑԻՆԻ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԱՐԽԵՐԻՍԻ

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ

ՅՈՎՍԷՓ ԵԷՂԻԵԱՆ

ԱՌ ԶԵՌՆ

ԲԱՌԱԳԻՐՔ

ԼԱՏԻՆԵՐԻՆ—ՀԱՅԵՐԵՆ

Ի ՊԷՏԱ ԴՊՐՈՑԱՅ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

Տ ԹՈՎՀԱՆՆԷՍ Վ ՄԻՍՔՃԵԱՆ

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՀԱՅԵՐԵՆ ԼԵԶՈՒԻ ԶՈՒՐԲԱՆԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ
ԵՒ Ի ՀՌՈՎԱԽԵԱԿԱՆ ԿՂԵՐԱՆՈՑԻ

Ի ՀՌՈՎԱՄ

Ի ԲԱԶՄԱԼԵԶՈՒԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆԻ

Ս. ԺՈՂՈՎՈՑ ՏԱՐԱԾՄԱՆ ՀԱԻԱՏՈՑ

1893 — ՌՅԽԲ

ՊԱՏԿԵՐ տասն եւ հինգ օրը մի անգամ կը հրատարակուի

Բաժանորդագրութեան տարեկան գինն է
Կ. Պօլսոյ համար 40 դանեկան
Գաւառաց եւ օտար երկիրներու համար
քղքատարի ծախքն ի միասին հաշուելով 50 « .

Խորաքանդիշ քիշ 2 դանեկան

ՊԱՏԿԵՐԻ խմբագրատունն է ի Բերա , Եեշիլ փողոց
Թիւ 1 , ուր պետք է դիմել բաժանորդագրութեան եւ քերթին
վերաբերեալ այլ ամենայն խնդրոց համար :

RÉDACTION DU BADGUERE

Constantinople, Péra, rue YÉCHIL N ° 1